

A. Hg) n.
 APHORISMI PRACTICI,
 DE
**LUCTA FACULTATIS
 APPETITIVÆ INFE-
 RIORIS ET SUPERI-
 ORIS,**

Consentiente ampl. Philos. Ord. in illustri Acad. Aboënsi,
 SUB MODERAMINE
 D. Cl.

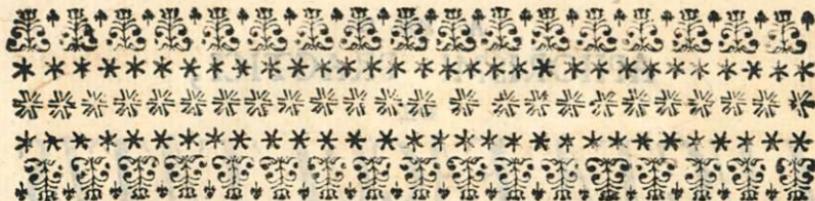
**Dn. ALGOOTHI A.
 SCARIN,**
 Histor. & Moral. PROFESS. Reg. & Ord.
 PRO GRADU,
 Bonorum examini subjicit

GUSTAVUS TÖNNERUS. G. F.
 Tavastensis.

Die V. Julii, horis ante meridiem consvetis.
 In auditorio majori. A:o MDCCXLVII.

ABOÆ, Exclud. JOH. KÆMPE, Reg. Acad. Typ.

Pro Latt. Salinius

APHORISMUS I.

Cognitio, sive pro *actu* sumatur, sive
in *statu* consideretur, nihil aliud est
quam quædam de certis objectis, quo-
rum nobis concii sumus, cœgitatio, mentisq[ue]
ad eandem facta reflexio.

APHOR. II.

Mens nostra, quatenus ex principiis a poste-
riori stabilitatis, continua rationum serie col-
ligit, quæ ante cognita non fuerunt, eadem
sive consule sive distinctè sibi repræsenteret, fa-
cultatem cognoscendi superiorem & inferiorem
habere cœlenda.

APHOR. III.

Quæ ad immediatum sensum reduci potest
cognitio, illa intellectualis & distincta audit.

APHOR. IV.

Repræsentatio vero, quæ rationem in sensu
ha-

3

habet, h. e. qvæ organorum sensoriorum ministerio saltem producitur, *sensualis* dicitur & cum confusa prope coincidit.

APHOR. V.

Qui rei aut objecti, de qvo judicium est ferendum, notas characteristicas ita in numerato habet, ut constitutivum & consequentivum omne non e longinquo videat, is *distinguitur*. Etiam & ab errore immunem cognitionem habere dicitur. Qui verò rem in circumstantiis, qvæ vel non convenient, vel sub certis momentis personarum, caussarum temporum, etc. tantum percipiunt, non nisi *confusam* & perinde erroneam cognitionem habere censendi sunt.

APHOR. VI.

Dissensus inter utramque representationem, sensualem puta & intellectualem, non semper existit. Multas enim res sensibus perceptas, ope intellectus homo distinctè cognoscit. Interim cognitionis utriusque dissensum quam consentum crebro magis se prodere solet in rebus humanis, res ipsa loquitur.

APHOR. VII.

Quicquid verò rem conservat, & perficit,

4

bonum dicitur. Ex representatione boni voluptas oritur; ex voluptate inclinatio major ad idem assequendum. Qvicquid statum nostrum imperfectiorem reddit, illud rationem malii mox invenit; idemque, cetero somitem atque materiam omnis male affectionis, declinare allaboramus.

APHOR. VIII.

BOna & mala sensu & ratione dijudicari dissimus. Dantur ejusdem generis inclinationes quocunque. Quae ex representatione boni vel mali confusa oriuntur, appetitus sensualis; quae vero ex distincta horum objectorum representatione existunt, rationalis appetitus nomine venire solent. Prior species facultas appetitiva inferior, posterior autem facultas appetitiva superior dicitur.

APHOR. IX.

FAcultatem utramque menti inesse, ipsa inclinatio modo, modo reclinatio, quae circa diversa objecta plus tatis negotiola tele exerit, palam evincit. Ab actu autem ad potentiam, affirmative concludi posse, ex metaphysicis ante notum est.

S. X.

APHOR. X.

EX confusa boni vel mali repræsentatione affectus oritur. Est ille nil nisi extantior qvidam gradus appetitus & averstationis; cum que ad imperfectionem magis quam perfectionem tendat, ubi objecta affectuum distinctius considerare intermittitur, inter illa, quæ facultatem mentis appetitivam inferiorem absolutum, primum & ultimum locum jure sibi vindicat,

APHOR. XI.

Repræsentatio sensualis & rationalis consentientiunt, si objectum & rem eandem utramque facultas prosequitur aut averstatur. Dissentient autem cum sensuum ministerio altera objectum aliquod ceu bonum repræsentat: altera ceu malum non obscure cognoscit. Inde vero disharmonia primum, mox lucta inter utramque facultatem, inferiorem scilicet & superiorem emergit.

APHOR. XII.

AD diverticula, cui reflectere volupe fuerit, quibus post latum iudicium intellectus, insistere solet voluntas ad infringendam agnitam veritatem.

veritatem, imprimis ubi in movendo parum efficaciter ratio ipsa procedat, de contrarietate & commissione h. c. lucta utriusque facultatis, dubitare nullo modo potest.

APHOR. XIII.

Per diversitatem hypotheseon, qvas de anima ejusqve potentiis philosophi fovent, factum invenimus, ut de appetitus & rationis pugna diversimode judicent & dissentiant. Sincere loquendo, accurate magis illi loqui videntur, qvi inter intellectum & voluntatem non pugnam agnoscunt, sed distractionem saltem voluntatis esse putant, eandemqve ex aliarum atqve aliarum rerum cupidine, quarum una necessario excludit alteram. Expressit in nucleo pugnam hanc *BUDDEUS*, cum voluntatem secum ipsam luctari, & ex imbecillitate sensuum succumbere eandem modo, iterum alio tempore, bono cum Deo, eluctari & rationis iussui obtemperare ait. (a) *Theol. Moral. I. I. 6. 4.*

(a)

(a) *Qvam cum Christiano Theologo gentilis philosophus pulcre conveniat, Epicteti in eandem rem gravissimum effatum adnectere non pigeo*

bit. Magnum est certamen, ait, de regno certare, de felicitate & de tranquillitate animi. Tu vero fortiter rem age & Dei me-mineris; illum invoca auxiliatorem, ut solent nautæ in tempestatibus invocare Castorem & Pollucem.

APHOR. XIV.

Protout meditatio de statu nostro perficiendo, debita diligentia modo, interdum negligens instituitur: inde in diversis hominibus nunc fortis & vehemens adest; in aliis impetu & motu omni prope destituta videtur, una cum appetitu, averratio. Qvod si æqualiter habeat boni & mali repræsentatio, in æquilibrio mens constituta dicitur. Ubi vero ad prædominium sive sensus sive rationis spectare res incipit, superpondium alterius partis mox existit, ex quo, si diu duraverit, alterius partis victoria primum, mox dominium emergit.

APHOR. XV.

Ex illa victoria obtenta aut e manibus dimissa, homo dominus an vero servus sui ipsius esse & haberi incipit. Facultatem appetitivam superiorēm qui sequitur in actionibus suis,

suis, dominus audit: Ubi vero accidit, ut ad inferiora bona saltem flexibilis sit voluntas, eademque rationi refractaria, servitas moralis existit, quo quidem non concipi indignior, neq; infelicior bonæ mentis status existere potest.

APHOR. XVI.

Affectu rationali, h. e. distinctis boni & mali repræsentationibus qvisqvis ad agendum determinatur, ad perfectiorem statum, & mediante illo ad voluptatem animi tendit, ea qvæ munera, in modum rerum naturalium, intensive & extensivè perfici, augeri & in altiorem ordinem promoveri non difficer possunt.

APHOR. XVII.

Perfæctio conditionis humanæ, qvæ bonum absolute spectatum pro fundamento habet, vel a libertate originem proxime arcessit, & moralis dicitur: vel physicum qvoddam bonum respicit & prosperitas audit. Utrum boni utriusqve hujus complexus, ex intuitiva veræ perfectionis cognitione ortum ducens, summi boni rationem habeat, felicitatisqve, qvæ plenam & perennem satietatem afferat, nomine veni-

venire debeat, recentiores cum veteribus philosophis dissentunt: in illud uno ore contentientes tamen, quod bonum distinctè cognitum parat perfectionem, perfectio voluptatem & voluptas demum felicitatem.

APHOR. XVIII.

Luctam inter facultatem hominis superiorem & inferiorem dari diximus. Eandem quamvis cum lucta carnis & spiritus, quæ in regenitatis existit, nullo modo confundendam esse monent Theologi: Id pro indubitato tamen omnis habebit, qui præjudicatis opinionibus non scatet, quod qui curatus doctrinæ & palestræ huic philosophicæ adhuc fuit, in illo altero certamine, versus subtiliores spiritualium hostium insultus, pugnam fortiter magis constanterque capesset, usque dum victoriam B. cum DEO obtinebit.

APHOR. XIX.

Excolendæ & perficiendæ facultati cognoscitivæ sedulo incumbendum; neque ante deponenda illa cura, quam motivum non mortuum sed vivum intellectus evadat, ad serenitatem

primum, mox dispositionem & promptitudinem
bene agendi in voluntatem introducendam.

APHOR. XX.

Virtutum intellectualium, quo magis quis
habitu instructus fuerit, eo felicius hanc
capessere potest pugnam. Viam non probe per-
spectam, qui per tenebras ingressus fuerit; in
aspera & confragosa facile incidere potest. Qvis.
quis autem momenta illa, quae ad iter recte
conficiendum spectant, jam ante in oculis ha-
bet, cautius & circumspectius in stadio, quod
ante pedes est, omnino verabitur.

APHOR. XXI.

UT nativa vitia debellare, & in possesso-
nem beatitudinis quis venire possit, con-
scientiam quotidie excutere oportet, neque
mane solum acta diurna definienda, & con-
stanti animo perficienda sunt; sed & vesperi,
qua intentione & devotione propositum nostrum
prosequuti fuerimus, respicere oportet. Cum-
que sine lege, quid recte an vero secus quis
egerit, intelligere nemo potest, ad utriusque
legis tabulas, accommodare & dijudicare via-

ex nostræ opera , qvæ examini subjicienda ve-
niunt , operæ omnino pretium erit.

APHOR. XXII.

IN illa lucta , qvæ cum intestis sensibus vir-
tutis alumno exantlanda est , verius phantasi-
am & affectus , oculis exertis vel præcipue di-
micandum . De affectibus §. X. dixi . Sed sunt
non minus solerter cavendæ imaginationis ille-
cebræ , sub specie honesti , jucundi atqve uti-
lis fraudem menti clani magis teſteſqve inten-
dentes . Oportet in effectus & intrinsecam rei
moralitatem anxie inquirere . Et si vitii cujuscunq;
ſavitatem palam aut occulte in ſinu gerat , ea
celeritate pellacia ejus excutere oportet tamen , qva
ignitum carbonem in ipſo accessu excutere sole-
mus . Illum in herba angvem ejusqve præſentanum
venenum cum ratione magis ſolidam & concin-
nam , qvam EPICETIUS vix alius qvisq; ex-
preſſerit , colophonium ſuffragium illius diſter-
tatiuncula extrema parte hac ipia , apparere non
inconveniens duxi : Si voluptatis alicuius imago
animo tuo obversans te irritat , memento utri-
usque temporis , & ejus , quo voluptati vi-
ctus ſuccumbis ; & quo poſtea pænitabit te , &
ipſe

ipse tibi convitians, exprobrabis. Ad haec oppone;
 si eluctatus fueris, gavisurum te; ($\pi\mu\omega\pi\epsilon\gamma\eta\omega$
 $\omega\epsilon\nu\omega\chi\alpha\eta\eta\pi$). Et quanto præstet victæ voluptatis
 conscientia, Et pura ad DEUM oratio. Ne
 te vincant autem voluptatis pellacia Et illece-
 bræ; multo enim præstantior Et savor victo-
 ria tam bella conscientia sibi mens Et memoria.

Explicit.

